

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ДОСЛІДНИКІВ ОСВІТИ» (УКРАЇНА)
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ
НАУК УКРАЇНИ
ANTALYA AKEV ÜNİVERSİTESİ (ТУРЕЧЧИНА)
ISMA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES (ЛІТВІЯ)
ÉCOLE SUPÉRIEURE DE TECHNOLOGIE DE CASABLANCA (UNIVERSITY
HASSAN II OF CASABLANCA) (МАРОККО)
WYDZIAŁ NAUK POLITYCZNYCH I DZIENNIKARSTWA (UNIWERSYTET IM.
ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU) (ПОЛЬЩА)
АСОЦІАЦІЯ КУЛЬТУРНОГО І СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (БОЛГАРІЯ)**

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ У КОНТЕКСТІ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН:
ОСВІТА, ПОЛІТИКА, ЕКОНОМІКА,
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ**

*Збірник матеріалів
VI Міжнародної науково-практичної конференції*

20 травня 2022 року

Севєродонецьк 2022

УДК 001.981:[32+33+37+(008:007)]

Рекомендовано Вченою радою факультету міжнародних відносин
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
(Протокол № 10 від 27.04.2022 р.)

Редакційна колегія:

Целіщев О. Б., доц., д.т.н.
Козьменко О. І., доц., д.пед.н.
Бузько І. Р., проф., д.е.н.
Д'яченко Ю. Ю., проф., д.е.н.
Шевченко Г.П., д.пед.н., проф., дійсний член (академік) НАПН України
Петрова М. М., проф., д.е.н.
Модестова Т. В., доц., д.пед.н.
Павлова Л. І., доц., к.політ.н.
Рудницька Н. М., доц., к.філол.н.
Крсек О.Є., проф., д.пед.н.
Petrova M. D.Sc., Prof.
Djakona V., as. prof., dr. sc. admin.
Dehtjare Je., as. prof., dr. oec.
Humbatova K., as. prof.
Mansouri Z., prof., as.
Donaj L., prof., dr hab.

Перспективи розвитку наукових досліджень у контексті глобалізаційних змін: освіта, політика, економіка, міжкультурна комунікація : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., м. Северодонецьк, 20 травня 2022 р. / заг. ред. О.І. Козьменко. – Северодонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022. – 196 с.

У збірнику матеріалів конференції містяться доповіді та повідомлення науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів України та іноземних держав VI Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 20 травня 2022 р.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної філології, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, методики викладання іноземних мов. Подано матеріали з проблем та перспектив розвитку світового політичного процесу. Також розглянуто актуальні питання діяльності підприємств, розвитку туризму і сфери послуг в умовах глобалізації та євроінтеграції.

Друкується в авторській редакції

УДК 001.981:[32+33+37+(008:007)]

© Східноукраїнський національний
університет ім. В. Даля, 2022.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПЕРЕКЛАДАХ ПОЕМИ Т. С. ЕЛІОТА «THE HOLLOW MEN»

Ігошев К. М.

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Переклад поезії, створення ідеального перекладу віршів – це не тільки тема для філологічних дискусій, а й та мета, до якої прагнуть перекладачі. Поетичний текст постає перед перекладачем як багаторівнева система звуків, символів та образів, які не тільки потрібно представити, а й передати читачеві. І, оскільки перекладач поетичного твору є водночас і самостійним поетом, він може виявити підняту автором тему під іншим кутом. Мета перекладача – бути «на одній хвилі» з автором.

Метою тез є виявлення та аналіз перекладацьких трансформацій в перекладі поеми Т. С. Еліота «The Hollow Men» на прикладі перекладів І. Андрусяка і К. Борисенко, В. Коротича, О. Мокровольського, В. Постникова.

Безпосередньо тексту поеми передують два епіграфи:

Оригінал	Переклад О. Мокровольського	Переклад І. Андрусяка та К. Борисенко
<i>Mistah Kurtz – he dead.</i>	<i>Місте Куртц – він померти.</i>	<i>Міста Куртц – він мертвий</i>
<i>A penny for the Old Guy!</i>	<i>Шаг для старого Гая!</i>	<i>Копійчину старому Гаю</i>

Перший епіграф взятий з роману Дж. Конрада «Серце темряви» (1899), що розповідає про подорож до серця Африки. Персонажі Конрада, позбавлені віри, моралі та людяності, зайняті промислом (добуванням) слонової кістки та одержимі виключно жагою влади та прибутку, стали прототипами «hollow men». Розбещеніший з них, містер Курц, перед смертю жахається, усвідомивши скоєне, та зі словами «Жах! Жах!» помирає. Саме репліка чорношкірого слуги про його смерть на поганій англійській «Mistah Kurtz – he dead» винесена Т. С. Еліотом в епіграф, що натякає на образ сучасних людей як ходячих трупів. Перекладач О. Мокровольський використав прийом транслітерації, а також передав помилки, навмисно допущені у вимові слуги: написання «Mistah» замість «Mister» (транскрипція) та «he dead» замість «he is dead» (пропущене допоміжне дієслово). Водночас

І. Андрусяк та К. Борисенко передали лише транскрипцію слова *mister*, не зберігаючи відтінок, що надає пропущене допоміжне дієслово: «*Mistah Kurtz – he dead*». – «Міста Куртц – він мертвий».

Фразу «*A penny for the Old Guy!*» використовують діти, збираючи гроші на феєрверки для святкування ночі Гая Фокса п'ятого листопада. Традиція започаткована після невдалої Порохової змови 1605 року, з метою підірвати британський парламент та вбити короля, найвідомішим учасником якої був Гай Фокс. Та замість великого «бабах» (див. останній рядок поеми) все скінчилося передсмертним схлипом засудженого до страти змовника-невдахи. У цьому випадку І. Андрусяк та К. Борисенко безумовно краще підібрали мовний еквівалент, враховуючи культурні особливості, адже «Копійчину старому Гаю!» є типовим формулюванням при проханні милостині.

Розглянемо переклад першої строфи поеми. У цій строфі перекладач застосовує такі трансформації як опущення, додавання. Але цікавим видається переклад двох наступних рядків, виділених автором графічно і у зв'язку з цим вони утворюють окрему строфу:

Оригінал	Переклад О. Мокровольського
<i>Shape without form, shade without colour, Paralysed force, gesture without motion;</i>	<i>Форма аморфна, тїнь без барви, Порух без руху, сила без запалу –</i>

Для цих рядків характерна комплексна трансформація, використання додавання, опущення, генералізації. Хотілося б відзначити, що перекладачеві не вдалося зберегти властиве оригіналу вживання оксюморона – яскравого стилістичного засобу, словесної антитези, що сприяє виникненню несподіваних образів: «*shape without form*», «*paralysed force*» і «*gesture without motion*». Ці самобутні художні знахідки допомагають дуже влучно і неповторно передати складність і суперечливість зображуваних явищ.

Особливий інтерес становить переклад другої строфи:

Оригінал	Переклад О. Мокровольського
<i>Let me be no nearer In death's dream kingdom Let me also wear Such deliberate disguises Rat's coat, crowskin, crossed staves In a field Behaving as the wind behaves No nearer –</i>	<i>О не притягуй мене До сонного царства смерті Нехай ще на мене напне Випадок маїшкарї, які завжди обдерті Чи мишки шкурку, чи крукову бурку Насадить на двї схрещенї клепки Посеред гуляйполя І хай на дії мої</i>

<i>Not that final meeting In the twilight kingdom.</i>	<i>Буде лиш вітру воля Ні не притягуй – Тільки не зустріч остання У сутінковому царстві!</i>
--	--

Дана строфа має кільцеву композицію: прохання (до Бога, до Всевишнього) про віддалення смерті, виражена ліричним героєм в перших двох рядках, повторюється в прикінцевих. Значущість сказаного підкреслена графічно: з метою зосередження особливої уваги читачів останні два рядки автором навмисно відокремлені від попереднього тексту пропуском. З урахуванням сказаного переклад цих рядків з процитованого фрагмента можна визнати успішним: в О. Мокровольського еквівалентність перекладу простежується в перших двох рядках. Серед перекладацьких трансформацій відзначимо заміну (be neager – притягуй), комплексна трансформація – заміна, перестановка, додавання (Behaving as the wind behaves – І хай на дії мої Буде лише вітру воля) (Еліот, Мокровольський). Не дуже адекватний переклад рядків, в яких мова йде про «нехай ще на мене напне випадок машкари, які завгодно одеті», хоча в оригіналі ми бачимо: «Let me also wear / Such deliberate disguises». В цілому мова йде про зображення людини в образі «городнього опудала». Підкреслимо, що типове англійське опудало має своїми атрибутами мертвих щурів, птахів та інших тварин.

Слід звернути особливу увагу на переклад метафори, яку використовує автор у четвертій частині поеми, за допомогою якої поет зображує шлях слідування до похмурого царства смерті: «This broken jaw of our lost kingdoms» (досл.: «ця зламана щелепа наших втрачених царств»). О. Мокровольський переклав цю метафору на українську мову таким чином: «Цій перебитій щелепі страчених царств наших», застосовуючи перестановку (Еліот, Мокровольський). Ми вважаємо, що даний переклад фрази можна вважати обґрунтованим, вдалим і прийнятним. Оскільки, в одному з коментарів до аналізованого твору (Люпус, 2009) ми виявили вірне, на наш погляд, твердження про те, що «зламана щелепа» виступає як «символ неможливості комунікації», доказом чого служить наявність «багатьох тлумачень – від біблійного Самсона з його осялячою щелепою до антропології (багато племен вірять, що дух мертвих живе в їх щелепних костях)» (Люпус, 2009).

У п'ятій частині поеми найважливішим є переклад останнього чотиривірша: лаконічність та навіть скупість поеми, для неї характерні повтори не лише образів, рим та ритму, але й слів. Поема містить 420 слів, та лише 180 з них ризняться. Тому, перекладаючи її, потрібно

зберігати повтори, не варто шукати синонімів, треба перекладати повторювані слова одним і тим самим словом.

Оригінал	Переклад О. Мокровольського	Переклад В. Постникова
<i>This is the way the world ends</i> <i>This is the way the world ends</i> <i>This is the way the world ends</i> <i>Not with a bang but a whimper</i>	<i>Так і кінчається світ</i> <i>Так і кінчається світ</i> <i>Так і кінчається світ</i> <i>Не бабах, а лиш схлип</i>	Это путь к искончанию мира – Он закончится не взывом, а всхлипом

Як ми бачимо, В. Постников у своєму перекладі не просто замінив повторювані слова синонімами, а позбавився повторюваних рядків взагалі, що в цьому випадку є неприпустимим.

Завершується поема зображенням кінця світу, та важливо відзначити, що тут спостерігається явне протиставлення Апокаліпсису: «Світ не згорить у полум'ї Армагеддону, а повільно згасне. Тому «whimper» – не схлипування (коротка дія), а пхикання (довгий процес)» (Люпус, 2009). Поема завершується зображенням кінця світу, згасанням світу на землі, категоричністю пророчого голосу, озвучить в потрійному рефрені та антитезі. У цьому випадку найточніше виконує функції підрядковий переклад. О. Мокровольський використовує такі прийоми: перестановка («This is the way the world ends» – «Так і кінчається світ»), додавання («Так і...», «а лиш...») (Еліот, Мокровольський).

Сама кількість перекладів поеми «The Hollow Men» українською мовою свідчить про її складність та багатогранність. Всі вищезгадані переклади мають свої переваги та недоліки, але, на нашу думку, найадекватнішим є переклад О. Мокровольського.

Список використаних джерел

- Еліот, Т. С. (2008). *Порожні люди* (І. Андрусак, К. Борисенко, перекл.). [dyskurs]. Архіви Форумів Майдану. [Пост на онлайн-форумі]. <http://maidan.org.ua/arch/culture/1220558730.html>
- Еліот, Т. С. (2022). *Порожні люди* (В. Коротич, перекл.). Dovidka.biz.ua. <https://dovidka.biz.ua/tomas-eliot-virshi-ukrayinskoju-movoyu/>
- Еліот, Т. С. *Порожні люди* (О. Мокровольський, перекл.). Сайт журналу «Всесвіт» (Архів). <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/474/41/>
- Люпус. (2009). *Томас Еліот. Поле люди*. (Комментарии к переводу). Стихи.ру. <http://www.stihi.ru/2009/01/08/1601>

Элиот, Т. С. (2012). *Пустые люди* (В. Постников, перев.). Стихи.ру. <https://www.stihi.ru/2012/09/07/730>
Eliot, T. S. *The Hollow men*. Allpoetry.com. <https://allpoetry.com/the-hollow-men>

ФУНКЦІЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ФЕНОМЕНІВ У НАТИВНІЙ РЕКЛАМІ

Літвінова М. М.

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Фахівцями з реклами формат нативної реклами вважається одним з найефективніших за впливом на реципієнтів (*Harms, 2021*), (*Wojdynski, 2016*). Особливості нативної реклами – відповідність «рідному» медіаресурсу за тематикою, візуальною стилістикою та мовною реалізацією, що дає можливість використати довіру реципієнта до редакційного матеріалу. Синергетичний ефект взаємодії редакційного та рекламного контентів, цінність інформативного наповнення, неагресивність маркетингової комунікації – виокремлюють нативну рекламу серед широкого спектру видів рекламного дискурсу.

Вплив нативної реклами ґрунтується на сприйнятті реклами як корисної, розважальної інформації і спрямований на формування позитивного ставлення реципієнта до бренда. Серед чинників, які визначають результативність реклами, слід назвати використання засобів, які запобігають когнітивному та емоційному спротиву. Через функціонування інтертекстуальних елементів нативна реклама використовує імпліцитні смисли, що створюються в процесі інтерпретації самими реципієнтами, та у випадку відповідності ціннісних орієнтацій тематично орієнтованої аудиторії підтримує результативність взаємодії реципієнтів з брендом.

Реалізація інтертекстуального потенціалу дозволяє пов'язати рекламний текст з культурним контекстом референтної групи. Культурні орієнтири, що транслює рекламодавець, сигналізують про спільність цінностей бренда з колом потенційних покупців. Нативна реклама не орієнтована на прямий заклик до покупки, її завдання – формувати лояльність аудиторії, вибудовувати довготривалі відносини на основі емоційно-ціннісного зв'язку. Основою позитивного ставлення до бренда є віднесення його до кола «своїх».